

UCHWAŁA NR XV/131/2016
RADY POWIATU WYSOKOMAZOWIECKIEGO

z dnia 4 lipca 2016 r.

**w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie
Wysokomazowieckim na lata 2016- 2018**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814) w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku

o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wysokomazowieckim na lata 2016-2018 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Wysokomazowieckiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Dorota Łapiak

Załącznik do
Uchwały Nr XV/131/2016
Rady Powiatu
Wysokomazowieckiego z dnia 4
lipca 2016 r.

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE
WYSOKOMAZOWIECKIM
NA LATA 2016-2018**

SPIS TREŚCI

WSTĘP

1. PODSTAWY PRAWNE
2. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU
PIECZY ZASTĘPCZEJ
3. ORGANIZATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ
4. REALIZACJA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE WYSOKOMAZOWIECKIM W LATACH 2013-2015
5. CHARAKTERYSTYKA I ANALIZA RODZIN ZASTĘPCZYCH W POWIECIE
WYSOKOMAZOWIECKIM
6. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ
7. CELE PROGRAMU
8. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ
9. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2016-2018
10. ODBIORCY PROGRAMU
11. REALIZATORZY PROGRAMU
12. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
13. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

PODSUMOWANIE

WSTĘP

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego oraz najlepszym dla dzieci, nigdy niedającym się zastąpić w pełni, środowiskiem wychowania i opieki nad nimi. Prawidłowo funkcjonująca rodzina kształtuje osobowość dziecka, zaspokaja potrzebę miłości, bezpieczeństwa, przynależności, uczy dawania, zrozumienia, szacunku, tolerancji i uznania. Oddziaływanie członków rodziny na siebie - eliminuje urzędowość kontaktów, zakłada bezinteresowność i ofiarność, a przez to kreuje postawy pożądane społecznie.

Prawidłowe funkcjonowanie rodziny zmniejsza do minimum powstanie trudności wychowawczych. Jeśli takowe nawet się pojawiają, stosunkowo łatwo można sobie z nimi poradzić. Rodzina, jako podstawowa komórka życia społecznego jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. Jest ona wspólnotą naturalną, opartą na miłości i wolnym wyborze dwóch osób pragnących dawać początek życiu i uzupełniać się we wzajemnej miłości. Rodzina to nie tylko i wyłącznie środowisko wychowawcze, to także najbliższe człowiekowi środowisko życia, zaspokajania najbardziej podstawowych jego potrzeb. Dlatego też matka i ojciec powinni rozumieć, jaka na nich ciąży odpowiedzialność, winni zdawać sobie sprawę z wielkiego wpływu rodziny na rozwój ich dziecka, na kształtowanie jego osobowości i uczynić wszystko, co leży w ich mocy, aby ich środowisko rodzinne tchnęło pogodną i serdeczną atmosferą wychowawczą, atmosferą szczerości i zaufania. Działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych. Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych środków i możliwości.

Jednak niekiedy dochodzi do niewłaściwego wypełniania funkcji przez naturalną rodzinę i wówczas zachodzi potrzeba ograniczenia jej autonomii i podjęcie interwencji na rzecz najlepiej pojętego interesu dziecka.

Sytuacje kryzysowe w rodzinach mogą wywoływać różne czynniki, np. sieroctwo, ubóstwo, złe warunki mieszkaniowe, brak pracy, alkoholizm i inne uzależnienia, przemoc, ciężkie choroby somatyczne i psychiczne, niezaradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, emigracja za pracą, niedostosowanie społeczne, czy skutki przedwczesnego macierzyństwa. Zastąpienie dziecku wychowania w rodzinie własnej poprzez stworzenie warunków zbliżonych do tych, które istnieją w normalnie funkcjonującej rodzinie i zapewnienie funkcjonowania poza rodziną biologiczną - to idea zastępczych form opieki.

Pierwszeństwo wśród nich ma opieka rodzinna, a wśród niej - obok rodzin adopcyjnych, rodzinnych domów dziecka - rodzina zastępcza. Osoby przyjmujące dziecko w charakterze rodziny zastępczej nie zastępują w sensie prawnym jego rodziców naturalnych. Nie powstaje więc prawne pokrewieństwo pomiędzy dzieckiem, a przybranymi rodzicami. Na rodzicach naturalnych spoczywa dalej obowiązek alimentacyjny. Niejednokrotnie rodzice zachowują wobec dziecka niektóre obowiązki i uprawnienia wynikające z władzy rodzicielskiej. Z reguły też rodzice zachowują prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z dzieckiem. Mówiąc bardziej obrazowo, dziecko nadal należy do swojej rodziny naturalnej, jest jej członkiem. Jeśli rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej, i to nawet z powodu trwałej przeszkody w jej wykonywaniu, to nadal istnieje pewna szansa na jej przywrócenie. Umieszczenie w rodzinie zastępczej nie stanowi przeszkody prawnej do przywrócenia władzy rodzicielskiej, i to niezależnie od tego, jakie były przyczyny ingerencji sądu.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 575) w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych, dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej, którą organizuje powiat. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

W celu usprawnienia systemu pieczy zastępczej, przepisy ustawy nałożyły na powiat obowiązek opracowania i realizacji 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej, zawierającego między innymi coroczny limit rodzin zastępczych. Uchwałą Nr XX/142/2012 Rady Powiatu Wysokomazowieckiego z dnia 20 grudnia 2012 roku został przyjęty do realizacji Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013-2015. Niniejszy Program jest kontynuacją działań podjętych w dotychczas obowiązującym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej.

Założone w programie cele służą rozwojowi pieczy zastępczej zapewniającej każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, umożliwienie stabilnego i bezpiecznego środowiska wychowawczego.

Zakłada się, że realizacja przyjętych w programie celów, umożliwi w kilkuletniej perspektywie ograniczenie roli placówek opiekuńczo - wychowawczych w zakresie liczby umieszczanych w nich dzieci, na rzecz rodzinnej opieki zastępczej. Z drugiej strony, systematyczne ograniczanie liczby i wieku dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych to również działania zmierzające do zapewnienia dzieciom w nich przebywających właściwego środowiska wychowawczego.

1. PODSTAWY PRAWNE

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18 stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Podstawowym źródłem polskiego prawa rodzinnego jest Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy uchwalony dnia 25 lutego 1964 roku. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej postanowienia dotyczące dziecka urodzonego, które nie ukończyło 18 roku życia, obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że dziecko jest samodzielnym podmiotem (ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej) i jako istota ludzka wymaga poszanowania jego tożsamości, godności i prywatności (rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania dziecka i wymaga ze strony państwa wsparcia). Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Od 01 stycznia 2012 roku weszły w życie nowe kierunki rozwiązań dotyczące pieczy zastępczej, tj. przejście zadań pieczy zastępczej z ustawy o pomocy społecznej do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Głównym założeniem ustawy jest zorganizowanie skutecznej pomocy dla rodzin przeżywających trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci poprzez system wsparcia na poziomie gminy (asystenci rodzinni, rodziny wspierające, placówki opiekuńczo - wychowawcze wsparcia dziennego), a na poziomie powiatu (organizator pieczy zastępczej, koordynatorzy, rodziny zastępcze,

całodobowe placówki opiekuńczo - wychowawcze) oraz na poziomie samorządu województwa (ośrodki adopcyjne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne).

2. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Za organizację pieczy zastępczej odpowiada powiat.

Do zadań własnych powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa,
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
- 10) prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46,

- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,
- 12) finansowanie:
- a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
- 13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8 w/w ustawy.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1 w/w ustawy,
- 2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3
- 3) finansowanie dodatku wychowawczego i dodatku do zryczałtowanej kwoty, o którym mowa w art. 115 ust. 2a w/w ustawy.

3. ORGANIZATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 18/11 Starosty Wysokomazowieckiego z dnia 6 grudnia 2011 roku na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznaczono Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 4) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka,
- 5) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- 7) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- 8) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,
- 9) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,

- 10) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 11) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- 12) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 13) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą,
- 14) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 15) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- 16) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,
- 17) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,
- 18) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 19) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

4. REALIZACJA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY

ZASTĘPCZEJ W POWIECIE WYSOKOMAZOWIECKIM W LATACH 2013-2015

Zadania określone w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wysokomazowieckim na lata 2013 – 2015 przyjętego Uchwałą Nr XX/142/2012 Rady Powiatu Wysokomazowieckiego z dnia 20 grudnia 2012 roku, w większości zostały

zrealizowane w zakresie określonym w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

1. W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem funkcjonuje zespół do spraw pieczy zastępczej,
2. Zatrudniono koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej do współpracy z rodzinami zastępczymi,
3. Każdemu dziecku pozbawionemu opieki rodzicielskiej zapewniono pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, zarówno na terenie powiatu wysokomazowieckiego, jak i na terenie innych powiatów,
4. Zapewniono rodzinom zastępczym szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacje,
5. Zapewniono poradnictwo prawne i psychologiczne dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
6. Współpracowano z instytucjami, organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny,
7. W 2013 roku z trzema rodzinami zastępczymi podpisano umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej,
8. Rodziny zastępcze otrzymały przysługujące świadczenia na miesięczne utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej, a ponadto funkcjonujące rodziny zastępcze zawodowe otrzymywały wynagrodzenia i pozostałe świadczenia przysługujące zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
9. Zapewniano udział w szkoleniach, kursach oraz warsztatach podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie,
10. Objęto wsparciem usamodzielnionych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
11. Udzielono pomocy w tworzeniu indywidualnych programów usamodzielnienia i ich realizacji,
12. Udzielano pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych,
13. Wspierano i aktywizowano osoby usamodzielniane, poprzez udział w realizowanym projekcie pt. „Aktywizacja zawodowa szansą dla osób korzystających z pomocy społecznej”.

W roku 2013 przystąpiono do oferty konkursowej dot. **„Resortowego Programu wspierania rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2013”**. Oferta została rozpatrzona

pozytywnie. W związku z tym Powiat Wysokomazowiecki zakwalifikował się i otrzymał dotację z budżetu państwa na realizację zadania w wysokości 30.125,00 złotych. W 2014 roku ponownie przystąpiono do w/w programu i otrzymano dotację w wysokości 38.300,00 złotych.

W roku 2013 przystąpiono także do konkursu w ramach „**Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej**”. Konkurs został rozstrzygnięty pozytywnie, w związku z czym otrzymano dotację na dofinansowanie zatrudnienia koordynatora. W latach 2014-2015 ponownie przystąpiono do w/w konkursu i za każdym razem był rozstrzygnięty pozytywnie, wobec powyższego otrzymano dotację na dofinansowanie wynagrodzenia koordynatora. W roku 2016 również złożono ofertę konkursową w ramach w/w programu, która jest w toku rozpatrywania.

5. CHARAKTERYSTYKA I ANALIZA RODZIN ZASTĘPCZYCH W POWIECIE WYSOKOMAZOWIECKIM

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od 1 stycznia 2012 roku nastąpił nowy podział rodzin zastępczych według, którego formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa,
 - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka,
- 3) rodziny pomocowe.

Zapisy w ustawie stworzyły nową definicję i rodzaje rodzin zastępczych.

Rodziny zastępcze:

- 1) **spokrewnione** - tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka - czyli dziadkowie i rodzeństwo dziecka,
- 2) **zawodowe lub niezawodowe** - tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,

- 3) **rodziny pomocowe** – mogą sprawować opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka.

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznaczonego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań koordynatora należy w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
- 2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny- we współpracy z podmiotem organizującym prace z rodziną, planu pomocy dziecku,
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. W stosunku do rodzin zastępczych nie objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej.

Dzieci częściowo bądź całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej umieszczane są w rodzinach zastępczych bądź w placówkach opiekuńczo - wychowawczych. W pierwszej kolejności czynione są starania, aby dziecko umieścić w rodzinie zastępczej, a dopiero wówczas, gdy nie ma kandydatów na rodziców zastępczych dla danego dziecka, umieszczane jest ono w placówce opiekuńczo - wychowawczej.

Na terenie powiatu wysokomazowieckiego funkcjonowało 30 rodzin zastępczych, w tym 3 rodziny zastępcze zawodowe, 8 rodzin zastępczych niezawodowych oraz 19 rodzin zastępczych spokrewnionych (stan na 31.12.2015 r.).

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych - 54, w tym 33 dzieci w rodzinach spokrewnionych, 13 dzieci w rodzinach niezawodowych i 8 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych (stan na 31.12.2015 r.).

Dzieci wychowywane w rodzinach zastępczych lub rodzinnych domach dziecka po osiągnięciu pełnoletności stają się osobami usamodzielnianymi. Wybór usamodzielnienia należy zawsze do młodego człowieka w uzgodnieniu z opiekunem usamodzielnienia. Może dalej pozostać w rodzinie zastępczej kontynuując naukę, bądź opuścić rodzinę zastępczą i również kontynuować naukę. Wówczas otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki nawet do 25 roku życia. Jeżeli plany życiowe związane są z pracą zawodową, wówczas osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc na usamodzielnienie i pomoc na zagospodarowanie.

6. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo - wychowawczej (organem prowadzącym placówkę jest powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania),
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo - terapeutycznej (organem prowadzącym placówkę jest samorząd województwa lub podmiot, któremu samorząd województwa zlecił realizację tego zadania),
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego (organem prowadzącym ośrodek jest samorząd województwa lub podmiot, któremu samorząd województwa zlecił realizację tego zadania).

Na terenie Powiatu Wysokomazowieckiego nie funkcjonuje placówka opiekuńczo - wychowawcza. W przypadku konieczności umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, Powiat Wysokomazowiecki po ustaleniu miejsca zawiera porozumienie w sprawie umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej z innym powiatem, na którego terenie funkcjonuje placówka opiekuńczo - wychowawcza. Na dzień 31 grudnia 2015 roku w placówce opiekuńczo - wychowawczej funkcjonującej na terenie innego powiatu przebywało 6 dzieci z terenu Powiatu Wysokomazowieckiego. Dzieci wychowywane w placówce opiekuńczo - wychowawczej lub regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej po osiągnięciu pełnoletności stają się osobami usamodzielnianymi. Wybór usamodzielnienia należy zawsze do młodego człowieka w uzgodnieniu z opiekunem

usamodzielnienia. Na dzień 31 grudnia 2015 roku było dwoje wychowanków placówki opiekuńczo - wychowawczej kontynuujących naukę.

7. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Rozwój i doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza naturalnym środowiskiem rodzinnym oraz pomoc dzieciom objętym zastępczymi formami wychowania w przystosowaniu się do samodzielnego życia.

Cele szczegółowe:

1. Promocja i rozwój pieczy zastępczej:
 - 1) Funkcjonowanie zespołu do spraw pieczy zastępczej,
 - 2) Promocja rodzicielstwa zastępczego i pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze,
 - 3) Zapewnienie właściwej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców,
 - 4) Wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu ich funkcji oraz pomoc dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej w przewyżnianiu problemów opiekuńczo-wychowawczych,
 - 5) Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej.
2. Wspieranie usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej:
 - 1) Tworzenie i realizacja programów usamodzielnienia,
 - 2) Wspieranie pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej w ich procesie usamodzielnienia,
 - 3) Współpraca lokalnych służb na rzecz usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.
3. Inicjowanie działań mających na celu umożliwienie powrotu dziecka do rodziny biologicznej:
 - 1) Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych lub zagrożonych dysfunkcjami w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji rodziny naturalnej,
 - 2) Współpraca lokalnych służb na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

8. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ

1. Cel szczegółowy: Promocja i rozwój pieczy zastępczej			
Cel:	Zadania do realizacji	Działania	Realizatorzy

	w latach 2016-2018		
1. Funkcjonowanie zespołu do spraw pieczy zastępczej	1. Zatrudnienie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie ze standardami określonymi w ustawie	1. Poszukiwanie kandydatów na koordynatorów	PCPR
2. Promocja rodzicielstwa zastępczego i pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze	1. Promowanie w środowisku lokalnym zastępczych form opieki w celu pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze, zapoznanie z problematyką rodzicielstwa zastępczego 2. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych w tym zawodowych	1. Publikowanie artykułów w lokalnej prasie, ogłoszeń i informacji na stronie internetowej, ulotki 2. Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych 3. Rozwój współpracy lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny mającej na celu pozyskiwanie kandydatów do sprawowania zastępczych form opieki	PCPR, OPS
3. Zapewnienie właściwej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców	1. Zadania wynikające z realizacji przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w tym określenie limitu rodzin zawodowych	1. Poszukiwanie i tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej. 2. Poszukiwanie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych 3. Przepływ informacji pomiędzy instytucjami współdziałającymi na rzecz rodziny	Wszystkie instytucje i organizacje zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie
4. Wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu ich funkcji oraz pomoc dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych	1. Pomoc dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej oraz osobom tworzącym rodzinną pieczę zastępczą w przezwyciężaniu problemów związanych z opieką nad małoletnimi przebywającymi w pieczy zastępczej. 2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi lokalnie na rzecz dziecka i rodziny	1. Zapewnienie rodzinom i dzieciom umieszczonym w pieczy opieki koordynatora i bezpłatnej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej i prawnej	PCPR, PPP organizacje pozarządowe

5. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej	1. Doskonalenie zawodowe pracowników instytucji i organizacji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie	1. Udział w szkoleniach, konferencjach, kursach oraz warsztatach podnoszących kwalifikacje zawodowe	PCPR Wszystkie instytucje i organizacje zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie
2. Cel szczegółowy: Wspieranie usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej			
Cel:	Zadania do realizacji w latach 2016-2018	Działania	Realizatorzy
1. Tworzenie i realizacja programów usamodzielnienia	1. Objęcie wsparciem usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	1. Pomoc w tworzeniu indywidualnych programów usamodzielnienia i realizacja programów usamodzielnienia	PCPR Wszystkie instytucje i organizacje zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie
2. Wspieranie pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej w ich procesie usamodzielnienia	1. Podnoszenie przez usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji społecznych	1. Przyznawanie pomocy na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki oraz pomocy na zagospodarowanie	PCPR Wszystkie instytucje i organizacje zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie
3. Współpraca lokalnych służb na rzecz usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej	1. Wspieranie wychowanków w procesie usamodzielnienia	1. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, doradztwo zawodowe	PCPR, PUP Wszystkie instytucje i organizacje zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie
3. Cel szczegółowy: Inicjowanie działań mających na celu umożliwienie powrotu dziecka do rodziny biologicznej			
Cel:	Zadania do realizacji w latach 2016-2018	Działania	Realizatorzy
1. Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych lub zagrożonych dysfunkcjami w prawidłowym wypełnianiu swoich	1. Rozwój systemu wspierania rodziny naturalnej w środowisku	1. Wzbudzanie i podtrzymywanie motywacji rodzin biologicznych do współpracy i uświadamianie rodzicom, że dzieci zawsze ich potrzebują i że to oni	OPS, PCPR Wszystkie instytucje i organizacje zajmujące się pomocą

funkcji rodziny naturalnej		powinni stanowić oparcie dla domu niezależnie od sytuacji, w jakiej aktualnie sami się znajdują 2. Pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadomienie rodzicom biologicznym oraz dzieciom ich ról społecznych i podjęcie obowiązków przypisanych tym rolem zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa	dziecku i rodzinie
2. Współpraca lokalnych służb na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej	1. Wspieranie rodzin naturalnych podejmujących działania na rzecz powrotu dziecka do rodziny	1. Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji rodzin naturalnych w celu powrotu dziecka do rodziny	OPS, PCPR Wszystkie instytucje i organizacje zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie

9. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2016-2018

Na terenie powiatu wysokomazowieckiego funkcjonują 3 rodziny zastępcze zawodowe, które zostały utworzone w 2013 roku. Biorąc pod uwagę zapotrzebowanie w zakresie pozyskiwania rodzin zastępczych oraz liczbę dzieci dotychczas umieszczanych w pieczy zastępczej zakłada się ustalenie limitu rodzin zastępczych zawodowych na poziomie przedstawionym w poniższej tabeli. Jednocześnie należy podkreślić, że założone limity mogą ulec zmianie w zależności od aktualnych potrzeb, zmieniającej się sytuacji oraz posiadanych środków finansowych.

Tabela. Limit rodzin zastępczych zawodowych na terenie Powiatu Wysokomazowieckiego na lata 2016-2018

Lp.	Rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych
1.	2016	4
2.	2017	4
3.	2018	4

Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej w ramach limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, określonego w 3-letnim powiatowym programie dotyczącym rozwoju pieczy zastępczej.

10. ODBIORCY PROGRAMU

- 1) dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
- 2) rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
- 3) rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 4) osoby usamodzielniane,
- 5) kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kandydaci do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 6) rodziny pomocowe sprawujące czasowo opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców.

11. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej przy współpracy:

- 1) rodzin zastępczych,
- 2) placówek opiekuńczo - wychowawczych,
- 3) policji,
- 4) miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej,
- 5) sędziów i kuratorów sądu rejonowego wydziału rodzinnego,
- 6) poradni psychologiczno - pedagogicznej,
- 7) powiatowego urzędu pracy,
- 8) organizacji pozarządowych, szkół, kościołów, związków wyznaniowych i innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny.

12. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Działania zawarte w powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej finansowane będą ze środków własnych powiatu, środków samorządów gminnych zobowiązanych do współfinansowania wydatków za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, środków innych powiatów zobowiązanych do zwrotu wydatków na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu wysokomazowieckiego oraz dotacji celowych i środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

13. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

1. Przedstawianie przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Składanie zarządowi powiatu corocznego sprawozdania z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie.
3. Przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy w zakresie pieczy zastępczej przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.

PODSUMOWANIE

W celu zapewnienia każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego, stworzony został Program rozwoju pieczy zastępczej, który funkcjonować ma w oparciu o zasady dobrej współpracy wszystkich instytucji i organizacji zajmujących się tematyką pieczy zastępczej. Planowane działania zawarte w niniejszym programie uwzględniają konkretne formy wsparcia w ramach systemu pieczy zastępczej. Założenia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, które nie zostaną zrealizowane w latach 2016 - 2018, będą uwzględnione w kolejnym programie.

Przewodniczący Rady

Dorota Łapiak